

Detta är en kopia av ett digitalt lagrat original

Processdokument Svensk Geopark

Bakgrund

Svensk geopark är en nationell geopark. Konceptet togs fram på SGU och har funnits sedan 2013. Under 2021 kommer det bli klart att Svensk geopark är ett första steg mot att bli en UNESCO-geopark.

1. Kommunikationsvägar och beslut.

Beslutsfattande: GD fattar beslut om godkännande och avslag av ansökan till svensk geopark, samt utvärdering. Alla andra beslut fattas av AC S, eller av AC S annan delegerad chef.

SGU har en utsedd kontaktperson för geoparkerna. Kontaktpersonen är föredragande i all officiell kommunikation med geoparken med AC S som beslutande.

All officiell kommunikation med geoparkerna ska diarieföras.

2. Kriterier för att vara en nationell geopark i Sverige.

För att få kalla sig svensk geopark måste geoparken arbeta och fungera utifrån definitionen av vad en geopark är.

En geopark har ett geologiskt tema som är en röd tråd för verksamheten. Den har en aktiv organisation som driver geoparken och genomför planerade aktiviteter. En geopark konkurrerar inte med andra icke-geologiska besöksmål utan kompletterar utbudet av besöksmål.

Vid en inlämnad ansökan kanske geoparken ännu inte har startat sina aktiviteter, men man förväntas göra det snarast vid ett positivt beslut.

Definition och förutsättningar

Områdets storlek

Geoparken är ett geografiskt avgränsat område som definieras av ett eller flera geologiska teman och med ett geologiskt arv representerande ett högt naturvärde. Området ska vara definierat av en polygon med hörnkoordinater.

Geologiskt arv

Det geologiska arvet och det geologiska tema geoparken framhåller ska ha hög kvalitet utan att behöva vara av internationell klass. Det geologiska arvet ska lyftas fram i form av geologiskt intressanta platser, varav en del är besöksmål. Platserna ska vara värderade eller klassificerade genom en etablerad metod, till exempel den värdering och klassificeringsmetod som SGU tagit fram tillsammans med NGU och NINA i Norge inom ramen för INTERREG-projektet GEARS (Geologiskt arv i Inre Skandinavien). Det finns även andra metoder för klassificering och värdering av geologiska naturvärden.

De geologiskt intressanta platser man väljer att lyfta fram som besöksmål ska representera det geologiska tema och geologiska arv som finns inom geoparkens område.

Organisation, projektledning och finansiering

En geopark ska arbeta med ett brett perspektiv med fokus på besöksnäring, lärande och hållbar utveckling. Geoparken ska ha en egen organisation med en sammansättning och funktion som gör att geoparken har förutsättningar att bli framgångsrik och fungera långsiktigt. För Geoparken ska det finnas en koordinator som även är kontaktperson gentemot relevanta myndigheter och som är geoparkens ansikte utåt. Det ska även finnas redogjort för andra nyckelpersoner som är engagerade i geoparken samt hur tillgången på geologisk kompetens är säkerställd. Organisationen är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs.

Geoparkens organisation ansvarar för:

- verksamheten
- finansiering
- samverkan inom geoparken och mellan geoparken och andra organisationer
- marknadsföringen och informationen om geoparken och dess besöksmål
- rapportering och utvärdering

Samverkan och lokal förankring

Geoparken ska vara förankrad i lokalsamhället och det ska finnas en aktiv samverkan med lokalsamhället, det lokala näringslivet och med relevanta myndigheter.

Geoparkens bidrag till en hållbar besöksnäring och förvaltning av geoparkens geologiska värden

Geoparken ska arbeta aktivt för en hållbar besöksnäring och förvaltning av de geologiska naturvärden som geoparken vill lyfta fram inom besöksnäringen, men även förvaltning av platser som inte lämpar sig för besökare, men som klassas som geologiskt intressanta. Hur förvaltningen ska ske ska framgå av geoparkens aktivitet- och utvecklingsplan. Ansvar för förvaltning av skyddade områden finns idag hos stat eller kommun och en samverkan med dessa i förvaltningsfrågor är en förutsättning för geoparkens bidrag till geologisk naturvård (eng. geoconservation).

Geoparken behöver genomföra en analys av tillgänglighet och sårbarhet av de geologiskt intressanta platserna inom geoparkens område. Dessa moment ingår i metoden för värdering och klassificering av geologiskt arv, framtagen av bl.a SGU.

Marknadsföring av geoparken ska ske i samklang med den plan för naturvägledning som tas fram inom geoparken.

Eftersom geoparken utgörs av ett större geografiskt område med utspridda besöksmål, bör det finnas en plats där det är möjligt att få mer information om geoparken och de besöksmål som finns. Platsen kan vara enkelt utformad och behöver inte vara bemannad.

Geoparkens bidrag till lärande, förmedling och naturvägledning

Centralt för geoparken är att den ska bidra till ökad kunskap om geologi och de geologiska förutsättningarna, som är grunden till och bygger upp dagens samhälle. Här ska det geologiska arvet, tillsammans med övriga natur- och kulturvärden, inom geoparken användas för att sprida kunskap om nyckelfrågor för samhället, exempelvis geologiska processer, georisker, klimatförändringar, hållbart nyttjande av Jordens naturresurser, livets utveckling och lokalsamhällets utveckling.

För att få en samlad bild och inriktning på arbetet med förmedling, lärande och naturvägledning bör geoparken ha en naturvägledningsplan. Naturvägledningsplanen kan även fungera som stöd i arbetet med marknadsföring av geoparken.

Geoparkens officiella guider och naturvägledare ska ha kompetens att förmedla geoparkens geologiska tema och de geologiska förutsättningarna i geoparken.

Geoparken ska uppmuntra geovetenskaplig forskning och tvärvetenskaplig forskning med geovetenskapliga inslag inom sitt område.

Aktivitet- och utvecklingsplan

Geoparken ska ha en treårig aktivitets och utvecklingsplan som omfattar alla planerade aktiviteter. Planen beskriver hur geoparken arbetar med:

- en hållbar besöksnäring inklusive marknadsföring och utveckling av geoturism
- förvaltning av de geologiska naturvärden och andra natur- och kulturvärden som är beroende av de geologiska förutsättningarna som finns inom geoparken
- lärande och naturvägledning.

I planen ska det även finnas redovisat hur planerade aktiviteter ska finansieras. Aktiviteterna kan vara finansierade av geoparken, men kan också ingå i ordinarie verksamhet hos de organisationer som ingår i geoparken, till exempel länsstyrelse eller kommun. Merparten av aktiviteterna behöver ha en fastställd finansiering. Detta för att säkerställa att aktiviteterna kan genomföras.

Aktivitets och utvecklingsplanen ska också innehålla en beskrivning av långsiktiga mål som sträcker sig längre än aktivitetsplanen, samt hur dessa är tänkta att finansieras.

Förpliktelser och förväntningar

- Geoparken ska delta i den årliga nätverksträffen för geoparker i Sverige.
- Geoparken förväntas samverka med andra geoparker eller geologiskt definierade världsarv.
- Geoparken ska skicka in en verksamhetsberättelse till SGU senast den 15 december varje år.
- En svensk nationell geopark utvärderas var tredje år med start år 3. Syfte med utvärderingen är kontroll av att geoparken uppfyller de kriterier och krav som finns för att behålla sin status som nationell svensk geopark.
- I de fall en svensk geopark har erhållit status som geopark inom Unesco, övergår man till att följa Unescos kontrollsystem. Om geoparken får ett rött kort i Unescos utvärdering måste geoparken omgående utvärderas enligt systemet för Svensk geopark.
- Geoparken bidrar med uppdaterad information till den nationella databasen över geologiskt intressanta platser som finns på SGU.
- Förändrade uppgifter om kontaktperson ska meddelas SGU.
- Alla förändringar som kan påverka geoparkens status som Svensk nationell geopark ska meddelas SGU.
- Försäljning eller utvinning av geologiskt material inom ramen för geoparkens organisation är inte tillåtet. Utvinning och försäljning av geologiskt material inom geoparkens område är tillåtet, men det får inte ske av någon av geoparkens samarbetspartners eller finansiärer. Detta i enlighet med regelverket för Unescos globala geoparker.

3. Ansökans innehåll

Ansökan får omfatta max 50 A4-sidor, inklusive bilder och illustrationer. Referenser ej inräknade. Den löpande texten ska vara skriven i Times New Roman 12.

Områdets storlek

Kartbild som beskriver det avgränsade området i form av en polygon med hörnkoordinater i SWEREF 99.

Geologiskt arv

En geologisk beskrivning av området inklusive en beskrivning av områdets geologiska mångfald, som omfattar en redogörelse av områdets geologiska kvaliteter och egenskaper.

Lista med geologiskt intressanta platser enligt befintlig mall. Listan är till för att skapa en översikt av geoparkens värden vid bedömning av ansökan.

Separat beskrivning av de platser geoparken särskilt vill lyfta fram. Beskrivningen av platserna ska omfatta geologi, andra natur och kulturvärden, tillgänglighet och sårbarhet. Dessa platser ska även finnas med på listan med geologiska besöksmål. Platsbeskrivningarna ingår som bilaga till ansökan och omfattar max 1 sida per plats, inklusive bild. Det ska även framgå av en eller flera kartbilder var platserna ligger i den föreslagna geoparken.

Lista och beskrivning av besöksmål med andra natur och kulturvärden, enligt mall. Listan är till för att skapa en översikt av kompletterande värden vid bedömning av ansökan.

Geoparkens bidrag till en hållbar besöksnäring och förvaltning av geoparkens geologiska värden

Beskrivning av hur geoparken ska arbeta med en hållbar besöksnäring och förvaltning av geoparkens geologiska värden. Aktiviteterna ska finnas med i geoparkens Aktivitets- och utvecklingsplan.

Geoparkens bidrag till lärande, förmedling och naturvägledning

Beskrivning av hur geoparken ska arbeta med lärande, förmedling och naturvägledning. Det kan till exempel presenteras i form av en naturvägledningsplan. Aktiviteterna ska finnas med i geoparkens Aktivitets- och utvecklingsplan.

Organisation, projektledning och finansiering

Det ska finnas en tydlig beskrivning av hur organisation ska fungera och hur geoparkens långsiktig finansiering ser ut. Kontaktperson ska anges och övriga nyckelfunktioner inom geoparken ska beskrivas (t.ex hur man säkerställer tillgången till geologisk kompetens).

Samverkan, lokal förankring, marknadsföring

Stödbrev från relevanta organisationer och myndigheter.

Beskrivning av hur samverkan sker mellan olika aktörer inom geoparken och en strategi för lokal förankring.

Beskrivning av hur marknadsföring av geoparken ska ske.

Aktivitet- och utvecklingsplan, samt långsiktiga mål

Alla aktiviteter ska finnas med i den Aktivitets- och utvecklingsplan som ska skickas med ansökan.

Aktivitet- och utvecklingsplan år 1-3, inklusive finansiering. Merparten av aktiviteterna behöver ha en fastställd finansiering när ansökan skickas in. Detta för att säkerställa att aktiviteterna kan genomföras.

Plan över långsiktiga mål efter år 3, inklusive planerad finansiering.

4. Ansökningsförfarande

Ansökan lämnas in till SGU av sökande geopark. SGU delegerar sedan ansvaret för utvärderingen till den nationella IGGP-kommittén, som är den externa referensgrupp som SGU använder sig av för utvärdering.

Referensgruppens sammansättning ska vara sådan att den kan göra en relevant bedömning av följande aspekter; 1. Organisation och samverkan, 2. Geologi och 3. Marknadsföring/pedagogik.

Beslut tas av SGUs generaldirektör efter rekommendation från den nationella IGGP-kommittén.

Tidplanen för ansökningsförfarandet innehåller viktiga datum samt vem som gör vad. Det är en förutsättning för att ansökan ska kunna behandlas på ett effektivt sätt genom hela processen.

Tidplanen ger möjlighet för den ansökande geoparken att lämna in sin ansökan till Unesco nästkommande år.

Datum	Steg	Utförare	Mottagare	Kommentar
År -1				
30/10	Avsiktsförklaring svensk geopark	Geoparken	Lämnas in till SGU	Alla handlingar diarieförs
År 0				
31/3	Inlämning ansökan till svensk geopark	Geoparken	Lämnas in till SGU	SGU lämnar snarast över ansökan till den externa referensgruppen, IGGP-kommittén.
	Utvärdering	IGGP-kommittén	IGGP-kommittén	Som är den externa referensgrupp som utvärderar ansökan. Vid behov tar man även in externa experter Kan föreslå kompletteringar av ansökan Det sker en dialog med ansökande geopark under processen och det finns möjlighet att göra enklare kompletteringar.
30/9	Rekommendation	IGGP-kommittén	SGU	IGGP-kommittén skriver en rekommendation om status som svensk geopark kan ges eller inte. Underlag lämnas till SGU för beslut.
Senast 31/12	Beslut	GD SGU	Geoparken	Alla handlingar diarieförs
År 1				
15/12	Verksamhetsberättelse	Geoparken	SGU	Diarieförs
År 2				
15/12	Verksamhetsberättelse	Geoparken	SGU	Diarieförs
År 3				
31/3	Utvärdering skickas in	Geoparken	SGU	SGU lämnar snarast över ansökan till den externa referensgruppen, IGGP-kommittén. Alla handlingar diarieförs
	Utvärdering	IGGP-kommittén	IGGP-kommittén	Den externa referensgrupp som utvärderar ansökan.

				Vid behov tar man även in externa experter Kan föreslå kompletteringar av ansökan. Det sker en dialog med ansökande geopark under processen och det finns möjlighet att göra enklare kompletteringar.
30/9	Rekommendation	IGGP-kommittén	SGU	IGGP-kommittén skriver en rekommendation om status som svensk geopark kan ges eller inte. Underlag lämnas till SGU för beslut.
15/12	Verksamhetsberättelse	Geoparken	SGU	Diarieförs
Senast 31/12	Beslut	GD SGU	Geoparken	Alla handlingar diarieförs

5. Granskning av ansökan, genomförande

Referensgruppen har en löpande kontakt med sökande geopark under hela granskningsförfarandet, och geoparken har möjlighet att komma in med efterfrågade kompletteringar under tiden.

Referensgruppen ska bedöma ansökan till svensk geopark utifrån följande perspektiv.

1. Organisation, samverkan, marknadsföring
2. Geologisk kvalitet och riktighet av den geologiska beskrivningen.
3. Plan för lärande samt naturvägledning.

Organisation, samverkan, marknadsföring: Granskningen syftar i huvudsak till att bedöma den blivande geoparkens långsiktiga förutsättningar mot bakgrund av organisation och ekonomi. Man tittar också på samverkan med den lokala besöksnäringen och marknadsföring av geoparken.

Geologisk kvalitet och riktighet av den geologiska beskrivningen: Granskningen syftar till att kontrollera att de geologiska förutsättningarna är korrekt beskrivna. Att de utvalda geologiska platserna omfattas av en jämförande värdering och är representativa för det geologiska tema som geoparken representerar och den geologiska mångfald som finns i området. Samt om de omfattas av skydd och har en skötselplan som tar hänsyn till de geologiska förutsättningarna.

Plan för lärande samt naturvägledning: Förmedling av geologisk kunskap är en viktig del av geoparkens syfte. Här bedöms geoparkens arbete med naturvägledning och pedagogik.

6. Utvärdering – genomförande

Utvärdering utförs av en extern referensgrupp som tillsätts av SGU. Referensgruppen är den nationella IGGP-kommittén. Utvärderingen syftar till att säkerställa att geoparken fortfarande är aktiv och lever upp till de krav och kriterier som finns. Vid behov kan besök till geoparken genomföras.

Utvärderingen sker genom uppföljning av ansökningsdokumenten samt den aktivitets- och utvecklingsplan som geoparken lämnat in vid ansökan. Utvärderingen börjar med ett gemensamt möte mellan geoparken och referensgruppen, där geoparken redogör för punkterna nedan.

- Geoparken ska redovisa genomförda aktiviteter, samt förklara/motivera ej genomförda aktiviteter.
- Geoparken ska beskriva eventuella förändringar i geoparkens organisation samt fortsatt finansiering. Uppgifter angående kontaktperson, nyckelpersoner/roller inom geoparken ska uppdateras.
- Geoparken ska lämna in en ny aktivitets- och utvecklingsplan med tänkt finansiering, samt en ny plan för långsiktiga mål med planerad finansiering.

Utfärdad av: Mugdim Islamovic
Fastställd av: Anneli Wirtén

Version: 2.0
Dokumentkod: 3.1.1.3.1:01